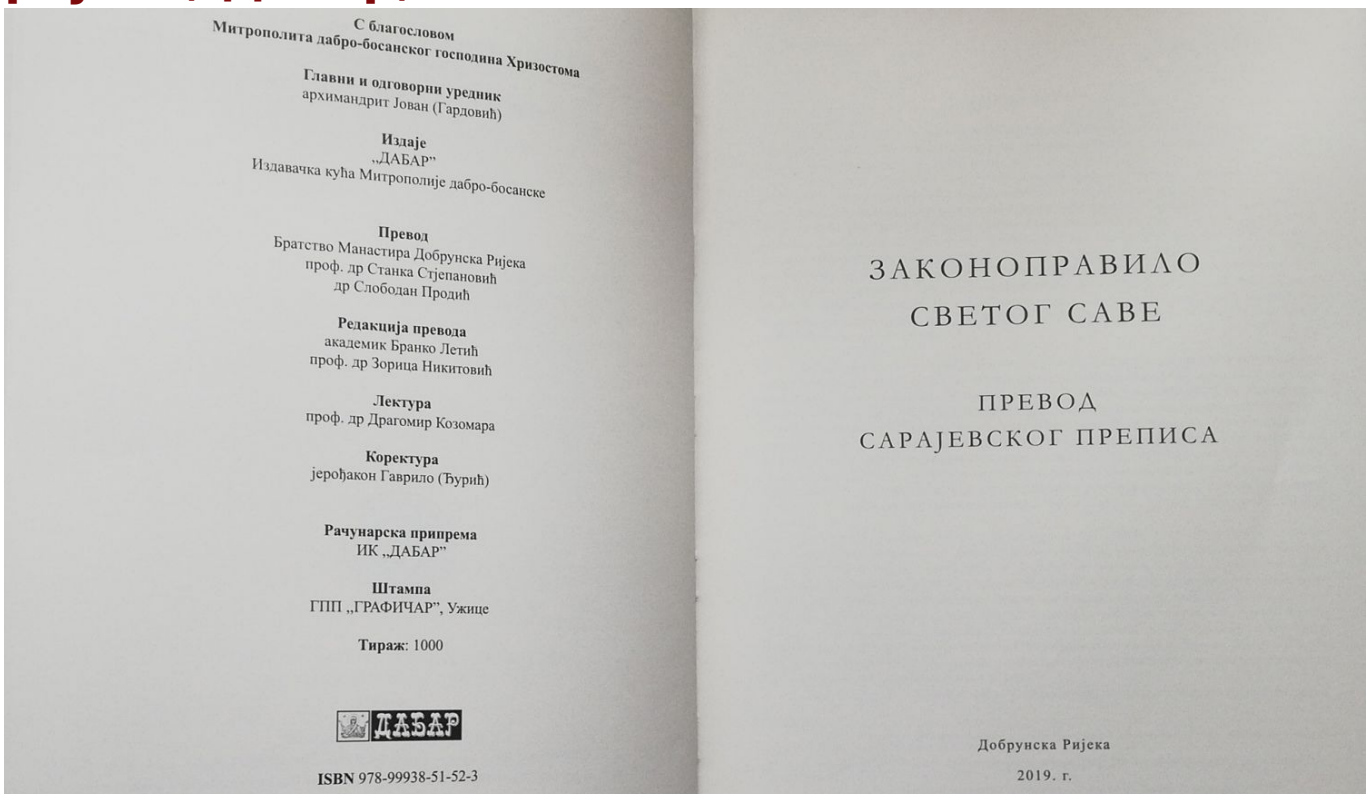
07/07/2020

Законоправило Светог Саве: Превод Сарајевског преписа. Манастир Добрунска ријека, Дабар, 2019

С благословом
Митрополита дабро-босанског господина Хризостома

Главни и одговорни уредник
архимандрит Јован (Гардовић)

Издаје
„ДАБАР"
Издавачка кућа Митрополије дабро-босанске

Превод
Братство Манастира Добрунска Ријека
проф. др Станка Стјепановић
др Слободан Продић

Редакција превода
академик Бранко Летић
проф. др Зорица Никитовић

Лектура
проф. др Драгомир Козомара

Коректура
јеромонах Гаврило (Ђурић)

Рачунарска припрема
ИК „ДАБАР"

Штампа
ГПП „ГРАФИЧАР", Ужице

Тираж: 1000

ДАБАР

ISBN 978-99938-51-52-3

ЗАКОНОПРАВИЛО
СВЕТОГ САВЕ

ПРЕВОД
САРАЈЕВСКОГ ПРЕПИСА

Добрунска Ријека
2019. г.

Најзначајнија црквено-канонска књига и најобимнији рукопис српске писане традиције, Законоправило Светог Саве, као да је деценијама чекао неки значајан тренутак да буде цјеловито преведен.

У години великог јубилеја, осам стољећа од успостављања Жичке архиепископије и самосталности Српске Цркве, појавио се у руху савременог српског језика први комплетан превод Законоправила Светог Саве, у издању Митрополије добробосанске и манастира Добрунска ријека. Најзаслужнији за овај превод су др Зорица Никитовић, ванредни професор Филолошког факултета Универзитета у Бањој Луци, братство манастира Добрунска ријека код Вишеграда и др Станка Стјепановић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Источном Сарајеву, чијим је подвигом оживљен древни српски језик а преведеним текстом продужен живот овог изворника, самим тим и аутентично светосавско предање и православно учење.

Овом преводу претходило је фототипско издање Сарајевског преписа (2013), а потом издање дјелимичног превода (2015), коме недостају одређена непреведена поглавља: Нове заповиједи благочестивог цара Алексија Комнина о обручењу (46); Из разних наслова тј. грана нових заповиједи цара Јустинијана (47); Закон градски (Прохирон) у четрдесет грана (55); О незаконитим браковима (56), као и главе које су се налазиле на истргнутим листовима. Главе са истргнутих листова које су недостајале Сарајевском препису преведене су са фототипског издања Иловичког преписа, што је у тексту фуснотом и назначено, а претходно непреведана поглавља, такође су преведена и присаједињена најновијем издању.

Према ријечима Димитрија Богдановића, правно уређење Цркве у Срба конституисано је зборником Номоканон; са овом кодификацијом византијског права већ на почетку XIII вијека Србија добија кодекс чврстог правног поретка и постаје правна држава у коју је уграђено богато насљеђе грчко–римског права. Свети Сава је на тај начин више но било чим другим учинио Србију земљом европске хришћанске и медитеранске цивилизације.

Законоправило заузима посебно мјесто међу средњовјековним писаним споменицима и по томе што Свети Сава није дао само пуки превод грчког текста него му је додавао и своја тумачења. Отуда и циљ овог превода „није био буквална репродукција смисла и форме оригинала, већ вјеран пренос културолошко–амбијенталног колорита”. Преводиоци су у неким морфолошким сегментима превода били опредијељени да „форму подреде садржају како би се очувала естетска димензија текста”. Сачувана су и преводом задржана сва лексичка средства која је у преводу било могуће пренијети на савремени српски језик (сложенице, словенизми, архаизми).

Начела којих су се држали преводиоци јесу: „разумљивост текста превода,

вјерност српскословенском изворнику, избјегавање туђица и коришћење српских израза”. Ова начела, међутим, према ријечима самих преводилаца, није било могуће увијек примијенити у пуној мјери. Разумљивост језичког израза понегдје је била условљена одступањем од изворника, „на првом мјесту у погледу конструкције реченице и редослиједа реченичких елемената, или одређених граматичких категорија.

На више мјеста извршена је неопходна измјена ријечи према помоћном извору или уметнута једна ријеч (везник, негација, уклањање негације), што су преводиоци пропратили објашњењима. Напоменама су означени дијелови текста у којима недостаје група ријечи или цијела реченица, јер су ти сегменти изостављени и у Сарајевском препису. Глосе које постоје у изворнику уврштене су у напомене и као такве посебно су обиљежене.

Преводиоци су у неким случајевима додавали по једну или двије ријечи појашњења у заградама. Тамо гдје је у заградама више ријечи, а без напомене, ради се о интегралном дијелу изворног текста, тј. дигресијама или објашњењима интерполираним у изворни текст а која у преводу захтијевају заграду. На мјестима на којима је Сарајевски препис остављао недоумицу, извршен је увид у Иловичку фототипију. Ако је недоумица остајала неразјашњена, прибјегавало се преводима доступним на грчком, латинском, руском и енглеском језику. Списак литературе дат је на крају овог издања превода Законоправила.

Словенске ријече за називе јереси задржане су у изворном облику као и у Сарајевском препису, док су појмови који имају дугу традицију у Цркви, и поред постојања словенског термина, пренесени грчким називом (нпр. ипостас). Имена историјских личности дата су, такође, у њиховој оригиналној верзији (Порфирогенит, Копроним, Погонат, Ирина). Туђице су кориштене у случају када одговарајућа српска ријеч не постоји а изворна српскословенска није семантички прозирна за савременог читаоца (нпр. вјено – мираз).

Овај превод представља плод заједничког рада стручњака филологије, теологије и права и тек сусретом различитих виђења дошло је до одређених научних и преводилачких рјешења. Зависно од тематике поглавља (да ли је ријеч о текстовима историјско–богословског садржаја, градском законику или поетски интонираним посланицама), преводици су покушали очувати патину старог српског језика редом ријечи, структуром и дужином реченице, лексичким одабиром и другим језичким средствима.

Пред читаоцима и стручном јавношћу је српска књига за коју с поносом

можемо рећи да напоредо са Српском Црквом постоји безмало осамсто година, као свједочанство српске писмености и високостилозоване хришћанске културе. Њеним објављивањем на савременом српском језику засигурно ће бити олакшана будућа научна истраживања и значајно потпомогнута обнова српског хришћанског светосавског бића.

Овај пројекат су помогли Републички секретаријат за вјере у Влади Републике Српске и Управа за сарадњу с црквама и верским заједницама Владе Републике Србије.

Доц. др Владан Бартула,
Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву

spc.rs